

ГАРТУЙМА СПРАВА

Выходзіць два разы у тыдзень.

Адрэс Рэдацыі і Адміністрацыі:
Вільня, Віленская вул. 12—6. (Вілейска 12, т. 6).
Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня,
апрача святачных дзён. Адмінстр. ад 9 да 3.

Падписка на адзін месяц з дастаўкай да хаты
1 эл. 50 гр. Для заграшчы ўдвай даражэй.
Перамена адрэса 30 гр.

Няпрынятая ў друк рукапісы назад не
вяртаюцца.
Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана асобнага нумару 20 грош.,
сярод тэксту 20 грош. і на 4 стр. 15 гр.
за радскі пачынае ў 1 шпільцу.

№ 5

Вільня, Пятніца, 10-га сьнежня 1926 г.

Год I

№ „Нашае Справа“ з 8 га сьнежня с. г. скарфісаваны па загаду Намісара Ураду на м. Вільню за зьявішчэнне перадавіцы „ПРАЛІТАР КРОУ“ і інфармацыйнае заметкі аб падзеях у Бельскім павеце пад загалоўкам „БАНДЫЦКІ НАПАД НА ПАВЯТОВЫ ЗЬЕЗД БЕЛАРУСКАЕ СЯЛЯН.-РАБОТ. ГРАМАДЫ“.

З гэтае прычыны Рэдакцыя пазбаўлена магчымасці выпушціць свой грамадскі абавязак і паведаваць грамадзянства аб гэтай беспрыкладнай справе, ды нават запярэчыць заведомай ілмы абшарціага аргану „Słowo“ аб выпадках у в. Бярозаўцы. Падает толькі да агульнага ведама, што паведзенае на месцы пасольскае сьведства сабрала ўсе данныя пацвярджальныя скарфісаваныя ў нашай газэце інфармацыі. Зрэбана маса фатаграфічных зьнімаў, якія адны ўжо служаць доказам ілмы буржуазнае прэсы. На падставе паказанай пачынаюцца і навочных сьведцаў у Сойм будзе паведзена сьпешная прапазіцыя паслоў з Соймавага Нялбу Беларускае Сялянска Работніцкае Грамады ў справе пакараньня вінаватых у ірывавай справе.

Гартуйма нашы сілы!

Арганізацыі Грамады на мясцох перажываюць цяжкі час. Барацьба проці з'арганізаваных сялян і работнікаў вядзецца варожай ім буржуазіяй, не перабраючы ў спосабах. Ілжывыя даносы і інсанацыі, ушкі эканамічны, „выкліканьне“ з царкоўнае амонаі — ўсе гэта да скарфісаваньня адміністрацыйнага рэпрэсіям, ня глядзячы на тое, што польская дзяржаўная ўлада дагэтуль ня выкрыла ў дзеяльнасці Грамады нічога, што было-бы спрэчна з Канстытуцыяй Польшчы і з загарантаванымі нам міжнародавымі трактатамі свабодамі. А да гэтага паходу проці адзінае беларускае масавае арганізацыі далучаюцца яшчэ і „свае“ — розныя Павлюкевічы, Ярэмічы, Станкевічы, Рагулі, аружжа якіх — ілжа і маральны бруд, выліваны на тых, што

дапамагаюць беларускім працоўным масам арганізаваць свае сілы і змагацца за свае нацыянальнае і сацыяльнае вызваленьне.

Ясна, што проці ўсіх гэтых выступленьняў проці Грамады і яе дзеячоў устаюць могуць толькі лепшыя сыны народу. Хаця сьняня ішчэ арганізацыя дзержыцца крэпка, — аднак усё нялёгкае, слабое духам, няздольнае да ахвярнасці дзеля агульнага дзеля раней ці пазней мусіць адпасці. Больш таго: каб захаваць арганізацыю, каб мець магчымасць утрымацца на сваім становішчы і далей вясці сваю працу, Грамада сама мусіць ужо цяпер — пасля першых удараў — зьвярнуць самую пільную ўвагу на тое, каб у склад яе не пападалі людзі прыпадковыя, людзі, аб якіх няма пэўнасьці, што ня зыйдуць з свайго шляху пры нейкім новым наскоку з таго ці іншага боку. Арганізацыя, якая ў працягу паўгоду здзелаа агарнуць прастор каля 100,000 кв. вёрст, пакрыўшы яго густой сеткай гурткаў, якая і цяпер — ў час перасьледаваньня — нястрымана расьце, — ня мае патрэбы гнацца за лічбай, а мусіць гнацца за якасьцяй сваіх сяброў.

Кажуць, што найцвярдзейшую на сьвеце дамаскую сталь кавалі некалі разам са шклом. Шкло, ведама, ішло ў пыл, а сталь выходзіла толькі больш гартуймай і цвёрдай.

Так і мы цяпер — пад ударамі звонку — мусім быць гатовымі да таго, што шкло пільм расьсеецца і сьчэдне. Але гарт тых, хто ператрывае найцяжэйшыя ўдары, толькі ўзмацуецца. Толькі крапачэ будзе сіла арганізацыі, толькі шчыльнайшымі радамі — нага ў нагу — ісьці будучэ сьвядомыя сяляне і работнікі Заходняе Беларусі, аж пакуль ня дойдучэ да сваеі мэты.

Дык гартуйма нашы сілы, — і да мэты нашай дойдзем!

Дух Асмалоўскага пануе!

Каб ня даць магчымасці праводзіць усвядомляючую і арганізацыйную працу на нашых заходніх беларускіх землях тым партыям, якія ненавісны для ўраду і для буржуазнага і дробна-мяшчанскага польскага грамадзяства, заастанца дагэтуль у сіле тое Распараджэньне Генаральнага Камісара Уох. Зямель Асмалоўскага аб сабранных, якое было выданае 25/V 1919 года. Іначай кажучы — у час ваенны.

Праўда, распараджэньне гэтае мае агульна характар; яму падлягаюць у сваеі працы на нашых землях ня толькі ўсе палітычныя партыі, арганізацыі, прафэаізы, але і таварыствы культурна-асьветныя, каапаратыўныя, зямляробскія, спартыўныя і інш., значыць і тыя, якія існуюць і працуюць на падставе статаўтаў, зацверджаных адпаведнымі ўладамі. Але ў той час, як польскім, асабліва буржуазным, партыям і таварыствам ніколі адміністрацыйная ўлада не стаўляе жадных перашкодаў у справе сабранных і вялікіх скодаў, — беларускія арганізацыі і таварыствы спатыкаюцца з гэтымі перашкодамі на кожным кроку. Прыкладаў да гэтага можна падаць тысячы. Колькі ўжо было забароваў з боку Старостаў у нашых 28 беларускіх паветах на сабранныя гурткаў Грамады за ўвесь час яе існаваньня? Гэта ж каласальная лічба! Цэнтральны Сэкрэтэрыят Грамады павінен прарабіць гэтую працу і даць шырэйшаму грамадзянству акуратнае падлічэньне гэтых забароваў, скажам, ад 1/VII. 26 г. да 1 студзеня 27 году, г. зн. за паўгоду. Гэтыя ітогі дадуць нам дакладную інфармацыю аб тым, як адміністрацыйная ўлада на мяйсцох змагаецца з працай найвялікшай беларускай партыі — Грамады.

Як мы даведаліся, ня менш спатыкае перашкодаў у сваеі чыста культурнай працы на правішчы і Таварыства Беларускае Школы. Якіх толькі не выдумляюць перашкодаў Гурткам Таварыства Школы на правішчы старэйшых паветаў Дзісьненскага, Гордзёнскага, Маладэчанскага, Вялейскага, Слонімскага і др.? Ня глядзячы на выкананьне гурткамі Т-ва ўсіх фармальнасцяў, выма-

ганых успомненнем „ваеннага часу“ Распараджэньне Асмалоўскага, — старасты дазволу на сабранныя гурткаў Т-ва не даюць. І ня толькі на сабранныя для абгаворваньня блугучых спраў, але і на сабранныя характару арганізацыйнага, — для выбараў прэзыдыуму гуртка.

І чаму ўсё гэта? А таму, што праца гэтага — праца беларускага, праца сялянскіх і работніцкіх масаў нашага народу, скіраваная да надняцця яго культуры, яго нацыянальнага ўсвядомленьня. І вось адміністрацыйная ўлада на мяйсцох не дазваляе гурткам Т-ва сабрацца, каб абгаварыць справу адчыньнення прыватнай беларускай школы, адчыньнення аблігаваных адміністрацыяй, устроўства Народнага Дому. Забараняючы сабранныя, большасць старостаў не падаець нават падставаў, з прычыны якіх сабранныя ня могуць адбыцца.

Ня прымаючы да ведама паведамленьняў аб маючых адбыцца сабранных гурткаў Грамады, ці хоць-бы нават гурткаў Т-ва Беларускае Школы, старасты Дзісьненскага і асабліва паліцыя генага павету зьрка сачыць за тым, каб ня сходаўліся людзі — як гэта на вёсках часта бывае — у большай лічбе да аднае хаты. Гэтыя выпадкі ўжо ўважаюцца там за нелегальныя сабранныя. Так у Язненскай гміне Дзісьн. павету пакараны некалькі асоб за тое, што зыйшліся выпадкова да суседа ў лічбе больш трох, „вісцей ніж тры асобы“ — як заявіў укаранным рэфэрэнт карны Дзісьн. староста.

Ня глядзячы на тое, што ўспомненае распараджэньне Асмалоўскага, як выданае нае ў часе ваіны, даўно павінна было-б быць скасавана, ня глядзячы на тое, што яно ўстарэла і зусім не адпавядае жыцьцю мірных часоў (аб чым ня раз палдымалася пытаньне і ў Сойме), аднак-жа яно ўсё яшчэ мае сілу, бо яго існаваньне выгадна для кіруючых польскіх кругоў. Ды мада таго, што яно жывець! Пад гэтае распараджэньне падведзены мін. Ратайскім нават пасольскія вёска на нашых землях. І ў той час, як улада на мяйсцох рэдка рэдка калі ня даець дазволу на веча польскаму паслу, ні адзін беларускі пасол, асабліва з Нялбу Грамады,

Ахвяры нападу на зьезд Грамады ў Бельшчыне.

Пас. Мятла.

Пас. Валашын.

у апошні час ніяк ня можа дабіцца дазволу на ўстроўства веча, нават у зачыненым памешканьні. Тут мы можам паказаць на зусім сьвежы факт. 28 лістапада пасол з Грамады Рак-Міхайлоўскі меўся зрабіць веча ў Горадні, у театры, ва тамы: „Сучасная палітычная сітуацыя“ і „Выбары ў Касу Хверыя“. Не памагла і асабістая інтэрв'яцыя пасла ў горадзёнкскім старосте напярэдадні веча. Дазволу ня далі. Веча не адбылося.

Ці будзе калі скасавана гэнае архаічнае распараджэньне Асмалоўскага? Не, гэта

можна сказаць напэўна. А чаму? Бо яно даець шырокія магчымасці адміністрацыйнай уладзе на мяйсцох перашкаджаць усякім правам арганізацыйнае і культурнае беларускае працы ва мяйсцох. А калі нават і ня выяўлены ў ім ясна гэтыя магчымасці, калі некаторыя „кадыкі“ на мяйсцох нават павялічваюць труднасьці ў справе сабранных, а то і парушаюць у гэтым кірунку самае распараджэньне, дык ці-ж бачны гэта, каб хоць адзін з іх быў пакараны за гэта? Не. Дух Асмалоўскага пануе! С. Р. М.

У Польшчы.

Новыя праекты прэсавых дэкрэтаў.

„Кур. Пор.“ зьявішчэ весткі аб новых скарфісаваных для прэсы — замест казачкага „бяссласнага сьмерця“ прэсавога дэкрэту.

Нават гэты паў-урадавы орган індэпендэнтска абурэна на гэтыя сьробы пагвалчэньня свабоды прэсы. Рыхтуецца два праекты: адзін — новага дэкрэту Прэзыдэнта, другі — новага „нармальнага закону, рэгулюючага ўсе справы прэсы“... — „Абодва праекты, кажа газэта, дышаць неабышчальна да прэсы ды хочучы яўна выклікаць у яе працоўнікоў страх, каб прыдушыць свабоду прэсы“. У праўдываньні з першым дэкрэтам, новыя адмаўляюцца ад „самасуду адміністрацыі“ ў справах працуйнасьці проці яе „вядлічства“, перадаючы іх у суды; так сама і ад вызначы аўтараў. Рэшта амаль ня тое ж. Але — што гэта за суды? Сам „Кур. Пор.“ называе іх „даразнымі судамі над прэсай“. Суд павінен у працягу 8 дзён рабіць „расправу“. Але — па трыбаваць пракурора — „суд“ можа — замест судовай расправы — выдаць карны загады, — калі лічыць справу — „янаі“ (і без судовага працэсу) ды калі кара не перавышае 3 месячнага арышту, штрафу і канфіскацы нумару“. Гэтыя „даразныя суды“ для прэсы Акружны Суд вызначае ў складзе 3 судзьдзяў, а „ў ўдзельным працэсе“ (?) — ў складзе аднаго — судзьдзі, — якія судзяць — тайна. „Карны загады замяняе акт абвінавачаньня“, кажа урадавы „праўнік“ у праекце, — толькі з тэй „дробнай розніцай“, што гэты „абвінчальны акт“ ня спыняе... налажэньня кары — штрафу. Запраўды-ж — кажа з абурэньнем газэта, — так „судзіла“ толькі у пьлаючым вопнішчамі Сярэднявеччы — сьвятага Інквізіцыя“ або — тайныя „суды Трох“.

За тое падрабна анісваецца ў праектах, як адміністрацыя мае выконваць „загады карныя“ суду — аб закрыцьці газэты, — робячы немагчымым далейшы выхад выданьня — пад іншым назовам. Як яна мае зрываць вывескі, кантраляваць памешканьня рэдакцыі ды канторы, „спыняць дзейнасьць адміністрацыі, захопліваць кнігі, а — на выпадак чыгнага апыру (— прадбачана празарліва і гэта)... — выкідаць гвалтам супрацоўнікаў з памешканьня рэдакцыі і апытываць апошніяе“. Праект „ня трэбае выдачы аўтара“. Але... але робіць з дабравольнай выдачы аўтара вялікую пакусу адказным рэдактарам, абяцуючы за гэта апошнім зьявішчэньне кары — у чатыры разы! Вось, якое „маральнае выхаваньне“ рэдактаром гатуе праект „ураду маральнай санацыі“, відаць, зусім не разуме-

ючы магчымасці існаваньня ідэйных рэдактароў-працоўнікоў прэсы.

З драбніцаў праекту дадамо аб трыбаваць друківаць урадавыя запярэчаньні — на першай старонцы газэты.

Запраўды-ж, як кажа „Кур. Пор.“, — ці не прасцей зусім зачыніць усе газэты, апроч — урадавыя, ці — яшчэ ляпей — увясці папярэдняю пэнзуру, да якой даўно ўжо ўздыхае прэса, асабліва ня-польская — у Польскай Рэспубліцы.

Налі зьбіраецца Сойм.

На 10 сьнежня мае сабрацца на павярднае паседжаньне Сойм. Парадак дня яшчэ быццам ня вызначаны.

Цікаўна, ці Сойм нарэшце паставіць на чаргу „прэсавы дэкрэт“, ці не?

Раман Дмовскі працуе.

У сувязі з банкрутствам партыі эндыкаў павадыр эндыці, Р. Дмовскі, пачаў рабіць „Лагэр Вялікай Польшчы“, ці напросту аб'яднаньне правых фашыстаў у Польшчы. У Пазнані адбылося першае арганізацыйнае паседжаньне павадыроў розных правых груп ды партыяў, якія маюць стварыць гэтую „Вялікую Польшчу“. Прысутныя былі амаль ня ўсе павадары слаўнага „Хіена-Піста“.

Збожа ўсьцяж вывозіцца заграшчы.

„Роботнік“ піша:

Што-ж, да ліха, робіцца са збожжам. Сколькі ўжо дзён мінула, як „Гаспадарчы Камітэт Рады Міністраў, запрапановаў ураду забараніць вываз збожа з краю. Час пльве ды пльве... Дарагоўля расьце ды расьце... З кожным днём цяжэй будзе яе апанаваць... А вось — аб забароне вывазу, некарыснай для абшарнікаў, нешта ня чуваць“.

„Як чутно, уся справа затрымалася ў п. Незабітоўскага“.

Ізноў узрост безработчыца.

За тыдзень — ад 22 да 28 лістапада, — лічба безработных у Польшчы павялічылася на 3 981 асобу. Агульная лічба перайшла ўжо за 200 тысячамі... Самы ўзрост безработчыца пачынае набіраць усё шпарчэйшага тэмпу...

Пагроза забастоўкі вуглякопаў.

Прамыслоўцы Дамброўскага вугальнага раёну заявілі работнікам, што ня будуць плаціць падвышкі ад 1 сьнежня. Клясавы Саюз вуглякопаў Дамбровы адказаў, што трэба падвышкі. Адначасна ўправа саюзу назначыла на 8 сьнежня зьезд работніцкіх дэлегатаў, які настановіць, што рабіць далей. У выпадку апыру прамыслоўцаў у раёне мае быць абвешчана забастоўка.

Паварот да сярэднявечча.

Міністар прамысл. і гандлю апрацаваў новы праект дэкрэту — „аб аднолькавых прамысловых правілах у Польшчы“.

Загранацай.

Заява літоўскага міністра.

Літоўскі міністар фінансаў Рынка заявіў журналістам:

Літва ўжо даўно ня робіць ніякіх перашкодаў Польшчы дзеля ўзнаўлення руху па Нёмне.

Нямецкі адказ на польскую ноту.

На польскую ноту з пратэстам проці абгаварвання ў нямецкім Сейме ў прусынах нямецкіх міністраў—справы выбараў на польскім Сьлёнску нямецкі ўрад прыслаў адказ, у якім піша, што пратэст польскага ўраду ня мае падстаў.

Цікавы абмен фатаграфіямі.

„ПАТ“ наказуе, што ў Рым прыбыў з Польшчы асабісты пасол Мусоліні, які езьдзіў да марш. Пілсудскага.

Завастрыньне нямецкага-антанцага канфлікту.

Францыя выразна правакце Нямецчынну сваім іміненнем да ваеннага кантролю над „роўным сябрам Лігі“.

Распачалася сясія Рады Лігі народаў.

6-га сьнежня распачалася сясія Рады Лігі народаў, якая можа стацца мейсцам далёка ідучага канфлікту між Нямецчыннай і „саюзнікамі“.

Павадыр англійскіх вуглякопаў выехаў у Маскву.

Павадыр англійскіх вуглякопаў Кук выехаў праз Берлін у Маскву, каб прыняць удзел у кангрэсе Прафэсійнальных Саюзаў.

Кароль Фэрдынанд „увакрос“.

Кароль румынскі Фэрдынанд, які ўжо ўжо паміраў, некай раптам увакрос ды выдаў маніфэст, у якім заявіў, што ён мае ішоў панаваць у краі, ды пацьвярджае сваю волю, каб сын быў пазбаўлены трону.

Тэрор у Гішпаніі.

Гішпанская паліцыя ішоў „раскрыла змову“ проці караля Прыма-дэ-Рывэры.

Не грамадзіст той, хто не запісаўся ў сябры Т-ва Беларускае Школы!

Акадэмічная канфэрэнцыя ў Менску.

Толькі цяпер дайшлі да нас болей-меней падрабязныя ведамасці аб ходзе Акадэмічнае Канфэрэнцыі ў Менску—ў справе рэформы беларускае азбукі і спрашчэння правапісу, якая адчынілася была 14 лістапада с. г.

Адсутнасць прадстаўнікоў Заходняе Беларусі—з прычыны адмовы польскага ўраду выдаць пашпарты ўсім запрошаным— была вельмі балюча адчута Канфэрэнцыяй, якая і вынесла рэзалюцыю з жалем і пратэстам проці гэтага.

Першае паседжаньне Канфэрэнцыі занялі прывітальныя прамовы прыхоўаных і прадстаўнікоў розных устаноў Радавае Беларусі.

На першым дзёлавым паседжаньні былі прачытаны тры вельмі цікавыя даклады: члена Інбелкульту Яэпа Лёсіка, члена Інбелкульту С. Некрашэвіча і прафэсара Бузуна.

Даклад Я. Лёсіка.

Даклад Лёсіка абняў пытаньне аб тых зьменах, якія, на пагляд дакладчыка, павінны быць зроблены ў нашай азбукі, каб яна ў поўнай меры адпавядала фанэтычнай (гукавой) сыстэме пісьма.

Перадусім—„пераварнуць“ з (пісаць яго так: е), а замест знаку ы ўжываць знак и. Абедзве гэтыя зьмены, як і адзначылі апанэнт Лёсіка, ня маюць ніякае істотнае вагі і прадстаўляюць хутэй прадмет таго ці іншага густу, дык і паважнейшага абаснаваньня сваёй прапазыцыі даклад у гэтым пункце ня даў.

Другая паважная справа, закранутая дакладчыкам, гэта справа ўжываньня так званых втаваных літараў: я, е, ё, ю, якія сьняншы маюць падвойнае значэньне. Калі яны стаяць самастойна, або на пачатку слоў (ці складоў, дадамо ад сабе), дык яны прадстаўляюць злучэньне двух гукаў: і і а, і і э, і і о, і і у.

Урэшце прапануе Лёсік зрабіць замену падвойных знакаў дз і дж — кожнага нейкім адным знакам, — ці то ўжываючы стараславянскі знак З (зело) для дз і стаўляючы над ім рыску зверху для дж, — ці проста стаўляць рыску над д—для дз і рыску над ж — для дж.

Даклад С. Некрашэвіча.

Грам. Некрашэвіч дакладваў аб сучасным стане дасьледаваньня беларускае мовы. Адзначыўшы ўсе ранейшыя працы ў гэтым кірунку, дакладчык даў шырокі абраз тэй вялікай працы, якую робіць цяпер Інстытут Беларускае Культуры ў Менску.

Слоўніковая камісія Інбелкульту сабрала дагэтудь да 80.000 слоў — картак з мовы прыгожага пісьмэства, звыш 50.000 слоў — картак, узятых з ранейшых слоўнікаў, 10.000 слоў — картак, узятых з іншых крыніц, — а ўсяго 140.000 слоў.

Камісія працуе таксама над улажэньнем практычнага расейска-беларускага слоўніка, дый апрацоўвае гістарычны слоўнік беларускае мовы.

капісаў і друкаў. У Івбелкультэ вельмі ўжо і цікавыя навуковыя працы з закранутых галінаў, а таксама з беларускага фальклёру, якому пасьвячаецца шмат увагі.

Даклад праф. Бузуна.

У сваім цікавым дакладзе праф. Бузук гаварыў аб палажэньні беларускае мовы сярод іншых славянскіх моваў.

Даклад праф. Расторгуева.

Наступнае паседжаньне Канфэрэнцыі — 16 лістапада—пачалося дакладам праф. Расторгуева на тую-ж тэму, на якую рабіў даклад напярэдні Я. Лёсік.

Дыскусія.

Пасьля дакладу праф. Расторгуева пачалося дыскусія ў справе рэформы азбукі.

Першы выступіў з вострай крытыкай праектаў Лёсіка грам. Чармынска. Слушна адкінуўшы зьмены ў адносінах да э і я, ё і аднакажа мала абаснована адкідае і такія зьмены, як увядзеньне ёта замест й і ўжываньне ёта ў злучэньнях з а, э, о, у.

Грам. Някрашэвіч бароніць знак ы, а для дз і дж прапануе новыя знакі—такія, каб у іх было відаць злучэньне д з з і ж.

Грам. Ластоўскі выступае проці ёта і кажа аб патрэбе зьвязаць беларускую азбукі з старадаўнім беларускім пісьмом.

Праф. Фасэр, прыхільнічыся да думак Чармынскага і Некрашэвіча, лічыць, аднакажа, што лацінскі шрыфт у сучасным мажэнт зусім не падыходзіць да беларускае ортаграфіі, хаця прычына прамоўца зьяўляецца прыхільнікам лацінкі.

Грам. Жылуновіч згаджаецца з увядзеньнем новых знакаў для дз і дж, але выступае проці ўсяго іншага. Радзіць навет вярнуцца да расейскага ш, якое беларусы выражаюць праз шч.

Прочі рэформы высказываюцца праф. Бузун, які таксама стаіць за лаціну.

Вучыцель Бальвечкі сваю крытыку рэформы па праекту Лёсіка і Расторгуева стараецца абавяраць на педагогічных вымагах, аднак выяўляе слабае разуменьне істоты рэформы.

У канцы прэмаўляюць яшчэ раз дакладчыкі Расторгуев і Лёсік, баронячы свае праекты. Лёсік ратуча высказваецца проці думкі аб лацінацыі беларускага пісьма.

Праца ў камісіі і рэзалюцыя.

Направаў распрацоўка пытаньня аб рэформе азбукі была перанесена ў адмысловую камісію, у выніку працы якое канфэрэнцыя прыняла гэтую рэзалюцыю:

1) Увясці дзеля абавязнасьці гукаў дз і дж адваведныя літары з сэрбскае азбукі.

2) Увясці літару ёт у пачатку і канцы словаў.

(Агляд працы Канфэрэнцыі ў справе рэформы правапісу і па літаратурных пытаньнях дамо ў чародных нумарох.

3 жыцьця „Грамады“.

Да ўсіх Гурткоў Ваўкавыскага пав.

Ваўкавыскі Пявятковы Камітэт Бел. Сялян-Работ. Грамады гэтым зьяўраецца да ўсіх Гурткоў у Ваўкавыскім павеце, каб на 25 сьнежня г. г. кожны гурток надалаў Пявятковаму Камітэту сьпіс сяброў і справаздачу за час існаваньня гуртка.

З надаланьнем — не пазьніца, каб даць магчымасьць Пявятковаму Камітэту даць агульнасьпіс і агульную справаздачу Цэнтральнаму Ськрэтэрыяту на 1-га студзеня 1927 года.

Ваўкавыскі Пявятковы Камітэт Бел. Сял.-Работ. Грамады. Татарская—7.

А б в е с т к а.

Дзясненскі Пявятковы Камітэт Грамады проці ўсіх сяброў парупіцца ўзносам складак—каб на будучыню ня было гэтакага перарыву ў дастаўцы гуртком друкаў і білетаў.

Дзя большае эканоміі грошаў і не заваліваньня Цэнтру карэспандэнцыяй—гурткі павінны складаць, дэкларацыі, пратаколы і г. д. складаць у гмінных камітэтах і ад апошніх усё атрымаваць. Гурткам — дзе няма яшчэ гмінных камітэтаў—клапаціцца аб выбарах апошніх.

Пявятковы Камітэт у Глыбокім

Ад Цэнтральнага Ськрэтэрыяту.

Партыйны білет, выданы на імя Дзешка Аляксея № 6587, Дзешка Паўла № 3054 і Дзешка Рыгора № 12935—унезажыцца.

Стралецкаму гуртку. Цэнтр. Ськр. шле паважаным сябрам гуртка і прэзыдыуму шчырую падзяку за прымерную працу на карысьць працоўнага народа.

Партыйны білет № 35987 на імя сябра Шыманчыка Яэпа з вёскі Кавалі, Косаўскага павету—унезажыцца, як загублены.

Навалеўскаму гуртку, Косаўскага павету. Дэкларацыі лічача аднолькавымі, як друкованыя, так і напісаныя ад рукі. Атрымаўшы білеты, не пасылаіце дэкларацыю на тых самых асоб, бо могуць быць высланы паўторна парт. білеты.

Нотранскаму гуртку, Пружанскага павета. Двадзіць дэкларацыя вашага гуртка атрыманая і парт. білеты напісаны і гатовы к адсылцы па адрасу.

Варотнаўскаму гуртку, Пружанскага пав. Двадзіць парт. білетаў высланы Ц. С. на ськрэтэра вашага гуртка Варону 24/XI г. г.

Новавольскаму гуртку. Пяць на складзе нелягальным „Ад веку мы спалі“ можна і паліцыя забараніць ня мае права.

Мядзвядзеўскаму гуртку, Дзясненск. пав. Ліст атрымаў. Усе належаныя Вам пяці і штамп можаце атрымаць пасля высылкі грошаў. Пры высылцы грошаў, укажыце на якую мату.

Песнаўскаму Гміннаму Камітэту. Ваш ліст Цэнтр. Ськр. атрымаў. Друкаў выслалаем. Дэкларацыяў пакуль што ня мае. Выйдзіце з друку — вышлем.

ХРОНІКА.

Дэманстрацыя базработных. Палажэньне базработных у Вільні апошнімі часамі пагоршала. Ня глядзячы на ўрост базработцы, вільнскі магістр звольніў звыш паўтары сотні людзей, занятых пры зямельных работах.

У пятніцу базработныя сабраліся перад магістратам і высылі сваю дэлегацыю, прынятую віцэ-прэзыдэнтам Лакуцэўскім. Калі дэлегацыя вярнулася з пустымі рукамі, базработныя ўварваліся ў магістрат і затрымалі зьбіраўшагася да хаты пана Лакуцэўскага.

Галадоўна на Лукішках. Жыдоўская газета „Тог“ з 7 сьнежня 1926 г. пэрадае наступнае:

6 сьнежня палітэчныя вьняні ў Лукішкай турме абвясцілі галадоўку. Прычыны галадоўкі наступныя:

У суботу, пасьля прачытаньня прыгавору ў працэсе „93“, арыштваных хацелі акаваць у кайданы і вьсяці ў турму. Але арыштваньня не пазволілі на гэта. Тады іх пачалі біць.

Дзеля гэтага (—ужо ў вострое) арыштваньня пачалі вымагаць, каб прышоў пра-

курор ці доктар. Але, калі ані пракурор, ані доктар ня прышлі, арыштаваня абвясцілі галадоўку.

Як нам перадаць, арыштаваня дамагаюцца наступнага: 1) Тыя, каторыя іх білі, каб былі пакараны, 2) Каб электрычнасць палілася даўжэй (не да 7 1/2) і большыя лямпачкі, 3) Яшчэ адзін пакой для палітычных вязняў (усіх вязняў ёсць да 205, а пакой той самы, што быў для 120), 4) Арыштаваных за мяшаныя параграфы — палітычныя і крымінальныя — лічыць за палітычных, 5) Каб ня было розніцы сярод палітычных у батанні з сваімі, бо некаторыя батанца і раз у тыдзень, 2 разы ў месяц, а то і 1 раз у месяц, 6) Дзя кабёт, каб быў дадзены аб'яваны лепшы двор для спацару, 7) Папера і маркі каб знаходзіліся ў камеры, 8) Прысвятніцы атрыманьне лістоў і газет, 9) Атрыманьне лісты пажыдоўску.

Учора, 6 снежня, бацькі арыштаваных прышлі ў суд прасіць пракурора, каб той ішоў у востраг і пакончыў галадоўку. Некаторых з крэўных проста выгналі. Нарэшце пракурор абяцаў быць у турме а 2 гадзіне.

Перад будынкам турмы сабралася шмат людзей, крэўныя арыштаваных прынеслі ежу, але яе ня прымаілі.

Пасля абеда памочнік пракурора Вансавіч прышоў у турму, але справы аб галадоўцы не ўлагодзіў.

Культурная праца развіваецца. Каб вясці іскру святла шырокім працоўным масам места Вільні ў беларускай мове, Таварыства Беларускае Школы ладзіць сістэматычна папулярныя лекцыі па адным — два разы на тыдзень. У мінулым тыдні былі прачытаны дзве лекцыі грам. Дварчанінам на тэмы: „Тавар і грошы“ і „Біяграфія Францішка Скарыны“. У найбліжэйшую нядзелю Т-ва ладзіць у сваім памяшчэнні (вул. Сьв. Ганны 2) дзве лекцыі: у 4 гадз. — А. Луцкевіча „Уступленне ў беларускую літаратуру“ і ў 5 гадз. — І. Савіцкага аб гісторыі Палаччыны (закачэньне), уваходжэння.

Новая беларуская часопіс. У аўторак, 7 снежня, выйшаў з друку першы нумар новае беларускае часопіса „Народны Звон“, друкаванае лацінкай (выходзе што-два тыдні). У перадаўцы часопіса піша, што на сваім штабдары напісала слова „Варацьба“ і будзе змагацца за нацыянальныя і сацыяльныя інтарэсы беларускага народу. „Народны Звон“ называе сябе сялянска-рабочніцкай газетай, злучаючы гэтак сялян і рабочнікаў.

Дагэтуль на ўсё Заходнюю Беларусь існавала толькі адна газета, друкаваная лацінкай і даступная для тых беларусаў, што ня ведаюць кірыліцы: гэта — косядзюска „Беларуская Крыніца“. Кірунак „Крыніцы“ ведамы: ён выразна варажы да ідэі сацыяльнага вызвалення беларускіх сялян і рабочнікаў. Ды і ў апошні час „Крыніца“ пачала проста-дэмаралізаваць сваіх чытачоў няўстаннай брахнёй і ашуканствам. Дык мы павінны прывітаць новую незалежную часопіс лацінкай, якая паложы ўрэшце канец дэмаралізацыйнай манополі сярод беларусаў-каталікоў палітканна-косядзю Станкевіча.

Узяліся за культурны ўстановаў у саботу, 4-га снежня на загад камісара ўраду на м. Вільню, п. Вімбора, два ўрадоўцы камісарыату зрабілі велікі сьціслы вобок у Бел. Кнігарні Бел. Вид. Т-ва (Вострабрамскай 1). Чаго шукалі, няма ведама. Адно толькі прызналі „кромольнікі“ і ўзялі па адным экзэмпляру гэтыя кніжкі: 1) „Іван Луцкевіч“ (біяграфія), 2) „Беларусь“ Цьвікевіча, 3) „Уходзяць Беларусь“, выд. 1918 г., 4) „Што трэба ведаць жонкаму беларусу“, 5) „Што таное прастая і што таное мудрэйшая гаворка“, 6) Этнографічны карту Беларусі, — пры чым узялі ад кнігара падпіску, што гэтых выданьняў прадаваць ня будзе.

Што гэта азначае? Усе пералічаныя выданьні ня маюць ніякага палітычнага значэння і выданні ўжо па сем — васьм гадзю назад. Чым выкліканы гэты нічым не апраўдад і насюк на культурную ўстановаў?

Нафісцянская Бюлетэню Пасольскага Нлюбу Бел. Сял. Раб. Грамады. Надовыя віленскага адміністрацыя сванфіскавала № 16 Бюлетэню Пасольскага Клубу „Грамады“, у якім зьмешчаны: прамова ў Сейме пасада Тарашкевіча і рад пасольскіх інтэрпеляцыяў.

Цізаўныя працэсы. Надовыя ў Вільні адбыўся суд над кампаніяй польскіх панкоў — Турно Славінокага, Дароўскага і інш. з былым начальнікам коннае паліцы Ковалюк-Поклевскім, які абвінавачвалі ў... прадаваньні тайных дакументаў чужой дзяржаве! Уся кампанія была добра ведама сярод польскага грамадзтва ў Вільні і кармоталася найлепшай ашкіяй, як добрага памяці. За шпіёнства на шкodu „укаханай Айчыны“ суд прысудзіў ім па 6—8 гадоў вострагу. Былі паліцыянт каяк выкруціўся.

Влізу адначасна ў тым-жа судзе судзілі нейкага Пшэвальскага, які абвінуў сябе начальнікам няістнаваўшае крымінальнае следчае экспэдыцыю ў Лідзе і афіцьяльна „ўрадаваў“ тут ад 1922 году, атрыманьням з казны пенсію. Самазванец устрайваў за грошы выдачу ў стараства пашпарту — за адзін дзень. З ім лічыліся ўсе ўлады — стараства, паліцыя, жандармерія. Яму давалі ўсе тайныя шчыркуляры і загады, ды паслаі на яго „апіню“ справы палітычных „прастунікаў“. Гэтаму паву суд даў... 2 1/2 году вострагу, залічыўшы сьледчы арышт, дык цераз два тыдні выйдзе на волю.

Тут жа, у Вільні, апеляцыйны суд разглядаў справу таксама добрага паліка-штабного ўрадоўца ў Горадні, Мартыніка, якому даведзена было шпіёнства. У першай інстанцыі яму далі 6 гадоў катаргі. Апеляцыйны суд зьменшыў кару да 4 гадоў.

А вось пішучь польскія газэты, што найгоршы вораг Польшчы — „інародцы“! Не дарма-ж іх і на службу нікуды ня хочучь прынімаць: няма ім веры.

Крадучь бяз нонца! „Głos Prawdy“ падае вестку з Вільні, што камісія з міністэрства, якая рабіла рэвізію ў дырэкцыі чыгунак, выкрыла ў аддзеле шляхоў вялізарнае зладзейства — аж на 400.000 зл. украдзеных вышэйшымі ўрадоўцамі пры будове вагзалу ў Стоўпцах. Сьледства будзе вясціся такжа ў Пінску, дык мо й болей выкрыюць зладзейцаў.

Афіцьяльны курс грошы на 7-га сьнежня Далар — 8 зл. 94 гр. Залаты рубель — 4 зл. 61 гр.

ХІІ. на чорнай біржы ў Вільні за далар плацілі 8,96. Зал. руб. 4,70. Чырвонец 47-25.

У гутнікаў.

5-га сьнежня сёл. года адбыўся агульны сход праф. саюза работнікаў шляжных гутнікаў м. Вільні. Галоўнымі пунктамі парядку дня былі: справа падвышкі зароботку і справа жанок.

Шалеючы ў апошні час дарагоўля прымусли работнікаў да выступленьня з дамаганьнем падвышкі зароботку, бо сучасная плата работнікам на шляжных гутах не выстарчае на найскрамнейшае пражыцьцё. Ад чэрвеня месяца да сьнежняга дня продукты першай патрэбы падаражэлі на 65 проц. і навет на 80 проц. Аднак, Цэнтральная Управа Праф. Саюзу Гутнікаў Польшчы выставіла дамаганьне толькі 30 проц. падвышкі зароботнае платы для ўсіх катэгорыяў. Вось-жа работнікі, сабраныя на сходзе, выказвалі незадавальненне з гэтых дамаганьняў Цэнтралі, лічучы іх лішне скромнымі і невыстарчаючымі. Аднак прыняўшы да ведама, што жадаць вышэйшай платы, чым у іншых гутах у Польшчы, немагчыма, рашылі прыняць дамаганьні Цэнтралі, як мінімальныя, з якіх нельга рабіць ніякіх уступак, і адначасна паведаміць Цэнтралю ў Варшаве аб неабходнасьці павышэньня работніцкіх дамаганьняў ува ўсёй Польшчы.

Вельмі гарачы водгук сярод сабраўшыхся спаткала думка аб аўтаматычным нармаваньні платы ў межу росту дарагоўлі, бо пры сучасным тэмпе росту цен, калі харчы даражэюць у працягу месяца на 5,6 проц., угнацца за дарагоўляй працэнтамі падвышкі рэбціца прот не магчымым, і запраўдны заробатк работнікаў дзеля гэтага увесь час паніжаецца. У сваіх прамсвах работнікі востра крытыкавалі Варшавскую Цэнтралю за яе бяздзейнасьць, паказваючы на факт, што яна дагэтуль ня выкарыстала 20 проц. падвышкі цэньніка, якую каля 2 месяцаў назад атрымалі прамыслоўцы ад ураду, каб палепшыць матар'яльны стан работнікаў.

У разе няпрыняцьця прамыслоўцамі гэтых мінімальных жадааньняў работнікаў, як 30 працэнтная падвышка, работнікі паставілі абвясціць забастоўку. Пры гэтым пачалася крытыка палітыкі, якую вядзе большасць Акр. Кам. пад кіраўніцтвам Годзада і Вуйкі, ізалючых барацьбу на пасобных фабрыках адняй галіны прамысловасці (як напрыклад забастоўка ў фабр. „Дрэўнае Тканіна“). Работнікі падкрэсьлівалі неабходнасьць помачы і падтрыманьня ў разе забастоўкі з боку іншых праф. саюзаў.

Другім галоўным пунктам сходу была справа жанок. Падставай да гэтага паслужыла наступная справа. Інспектар працы пачаў — на аснове закона аб ахове працы — дамагаюцца ад прадпрыемцаў скасаваньня жаночай працы ў начной зьмене на гутах. На гэта фабрыканты адказалі, што ў такім выпадку выдзяляць работніц з фабрык. Тут яскрава выявілася ўся трагічнасьць палажэньня работніцкай клясы ў Польшчы. Праф. рух ад свайго пачатку адным з галоўных дамаганьняў меў зьнішчэньне начной працы наагул, як страшэнна руйнуючай людзкі арганізм, што сьцверджана ўсімі аўтарытэтнымі мэдыцыны, ня кажучы ўжо аб працы жанчыны, арганізм якой руйнуецца ад начной працы значна хутчэй і хвараблівей, чым мужчынскі. І вось, тут здараецца прот нябывалы ў гісторыі работніцкага руху факт: праф. саюз гутнікаў з увагі пры сучасным крызісе, пры сучасным безработцы таварышкі, выдзеленыя з гут, пазбаўленыя свайго жабрацкага зароботку 1 зл. 75 гр. у дзень, не маглі-бы знайсці сабе працы ў іншай галіне прамысловасці і былі б засуджаны на холад і голад, пастанаўляе: 1) дамагацца, каб жанкі ня былі выдзелены з гут і працавалі ў дзённы зьменах; 2) у разе немагчымасьці правядзеньня гэтага па тэхнічна-арганізацыйным прычынам, прызнаючы ў прынцыпе карыснасьць гэтае паставы для работніцкай клясы, прасіць інспектара працы аб часовым нетасаваньні ўставу, каб ня выкінуць зімою на брук дзiesiąткі работніц. Да гэтай справы сваіх таварышак на працы ўсе прысутныя работнікі аднесліся з вялікай увагай і ўчасьнем, часта бяручы голас.

Сход закончыўся пяньнем Інтэрнацыяналу і „Ад веку ми спали“, апошняе пяні першы раз на сходзе праф. саюзу у Вільні. Пры выхадзе раздавалася кліч: „Прэч з Годзадамі і Вуйкамі“.

Лісьмо ў Рэдакцыю.

Прасім надрукаваць у вашай газэце надзёнку за ахвярні вёс., якія ахвяравалі харчы і грошы на арыштаваных грамадзят. у Глыбоцкім арэшце.

- 1) вёс. Прыперна за 1 1/2 п. хлеба, за жаўпуда жиру і за 3 зл. і 40 гр., якія падалі ў Вільню на Лукішкі ў Між. Парт. Камітэт.
- 2) в. Падга! за 1 п. хлеба і 15 ф. жиру ў.
- 3) в. Шунеўцы за 5 зл., якія падалі ў Міжні Камітэт для вязьняў на Лукішках.
- 4) Празароккім Сябром за 5 зл. для грамадзят у Глыбоцкім арэшце.
- 5) в. Шунеўцы за 2 зл. для вязьняў грамадзят. у Глыбоцкім арэшце.

Секрэтэр Дэіс. Пав. К-ту Б. С. — Р. Грамады. 1 сьнежня 1926 г. Савалюскі.

У Вострозе.

Краты ў вокнах і сьцены высокія Нас аддзяляюць ад роднай зямлі: Бачу аднак-жа я мейсця далёкія, Вечнай пачацьцю што леглі ў душы. Бачу палоску сваю камяністую, — Межачу суседніх і знаку няма. Паліну лесу зрабілі ўжо чыстую, Збожжа-ж кладзецца... ад зелья й шыр'я.

Бачу я хатку — яна пахінулася, Гнецца пад мохам старая страха; Клуныя, пустая даўно, разьвярнулася; Плоту пры хаце і сьледу няма.

Бачу хлявец той — стаіць апусьцелы, Мусіць даўно ён павыбуся каля... Толькі пад стрэхю мыш анямела, Ноччу ў ім... часам заплача сава...

Бачу і дзетка — яны абарваныя, Цёмныя, чорная, быццам зямля, Рапа і ўвечар льоць сьлёзы крышталёныя... Сьветлай часіны ў жыцьці іх няма.

Бачу, як жонка праз сьлёзы гарачыя Моіць суседзям падмогі штодня!.. Бачу я час, калі торбы жабрачя Ушоджыць і пойдзе па вёсках яна!..

Гэй!.. Паднімецца сьцены каменныя К небу высока і станьце таўшчэй! Гэй! Ад мяне вы закрыйце страшэнныя Вобразы таго, што жыцьця мілей!

Краты! З усіх вы вострагу зьбярэцеся! Гэтае неба закрыйце хутчэй! З дэмаў, думкі мае, вы лучэціся... Стане тагда мо на сэрце лягчэй!

Улад-Ініці.

М. Запольскі

3 жыцьця Горадні.

× Пратэст работнікаў. Праці адкладу вызначаных было выбараў у Касу Хворых, зробленага, як ходзяць чуткі, на просьбы пэўнасьці, баяўшыхся правалу. — Выбарны Камітэт Работніцкае Еднасьці ў Горадні падаў Акруговай Управе Забяспечаньня пратэст, дамагаючыся чым хутчэйшага вызначэньня новага тэрміну выбараў.

× Працэс „15“. 28-га сьнежня с. г. Горадзеньскі Акружны Суд будзе разглядаць справу М. Вайнера, І. Мэроўіча, А. Сіцька, З. Лева-янскага, П. Канэцкага, Р. Маршуля, І. Прымо-чка, Ул. Тамашчука, З. Валатынскага, З. Меля-ніка, Ул. Лагоды, М. Навацкага (вар'ята), Ул. Ар-цюкевіча, А. Меляніка, З. Левіна. Апошнія тры знаходзяцца на волі, а 12 больш году сядзяць у турме. З боку абвінавачаньня выстаўлена 28 сь-ведкаў. Усіх вінаваціць у прыналежнасьці да камуністычнай партыі Заходняе Беларусі і будучь судзіць па арт. 102 К. К.

× Тэорыя і пратэсты. Шмат пісалася пра папоў, пра іх пекныя ў тэорыі словы, якія заўсёды на практыцы прынімаюць сумны воблік. Хоць яны і крычаць з амбона: „кахай бліжняга свайго, як самога себе“, але блігі прыклад даюць гэтага „каханьня“. З ніжэйпаданых факту наглядна можна бачыць, што яны ня так кахаюць бліжняга, як яго кішню.

Гэтак „айцец“ Васіль выкідае з кватэры стоража з жонкай і двома малымі дзцямі на вуліцу зімою за тое, што гэты стораж праз імпэктара працы дастаў падвышку 18 зл. да свай мейсця пэнсіі. А вось другі факт: жонка Галавача Міхася, які памёр 1./ХІІ, прышла да гэтага самага Васіля, каб пахаваў яе мужа. Але „айцец“ жадаваў у яе 40 зл., пры гэтым кажа, што ён гэта бярэ за яе, як з беднае, і што ні гроша ня спусьціць таньней...

× Яшчэ новыя спробы. У Велька-Эсьман-таўскай гміне, Горадзеньскага пав., на пастару-нак дзяржаўнае паліцыі 30-га лістапада сёл. года зьявіўся з павадавленнем аб сходзе Белар. Сялян.-Работ. Грамады сябра Дамбіцкі Аляксей з просьбай аб перасылцы старосьце. Але пастару-нак па прызьвішчу Багутын з камандантамі ня прыняў павадавленьня, кажучы, што „мы ня маем пошты для перасылкі вашых павадавлень-няў“, а паліцыянт Багутын зачэў быць яго, пры-гаварываючы: „мы вам пакажам сабраньні!“ — га-вары, дзеля чаго ты запісаўся ў „Грамаду“, што табе яна дасць?“. На гэта апошняе Дамбіцкі адказаў, што запісаўся дзеля таго, каб супольна барацьць з сваім братам-работнікамі інтарэсам працоўнага народу і што толькі ў аднаньні селя-ніна з работнікамі яны перамогуць і дойдучь да лепшае будучыні. Аказаўшы гэта, ён вышаў з пастарунку з нявольнаю вераю ў тое, што ні-якая сіла ня можа сьпінчыць гэты вызвалены рух. Аб гэтым пабціць будзе зложана інтэрпеляцыя ў Сейме. Мелат.

Карэспандэнцыі.

Добры прыклад.

(З Горадзеньшчыны).

І веру ўдаана я болей, чым калі, У шпілі лёс і шлях Радымае змаці... У. Жылка.

Прыпадкова мне прышлося яздаўна быць у вёсцы Старыніцы, Вяліка-Берастаўі-кае гміны. Паміж мною і маленькімі дзец-камі была гутарка наступнага зьместу:

- Дзе ў вао тут школа? — пытаюся.
- У нас няма школы.
- А куды-ж вы ходзіце вучыцца?
- Нікуды.
- То ў вао тут ніхто ня вучыцца?
- Ніхто.
- І ў суседніх вёсках няма школы?
- Няма.
- А да мястэчка В.-Берастаўіцы ніхто ня ходзіць вучыцца?
- Не! ня ходзім, бо там толькі поль-скай школа?
- ???
- Зімою ў нас будзе свая школа.

Во некараз, як гнама я карову, Спаткаўся мне Васіля; Ён велька сьмінуў брыня І гутарку павёў пра нашу мову, Пра Беларусь, агудьлюю ядалю... (Разумны быў хлявец, Ды дрэнны меў канец!) І гаманіў яшчэ пра нашу волю, Што самі шмат у чым тут вінаваты: Калі адзін ляціць, Другі тым часам сьпіць, А вынікі — ськрозь дзіркі і ськрозь страты. І закінаў свайго не вырацацца І верным быць свайму, Як моц нясець таму, Хто за народ і роўнасьць стаў змагацца. Чароўна — сумным былі мне словы Пра нашу даўніну, Хоць сэрцу маему Скаса пра дзядоў і Беларусаў ля новы. І ў той момэнт я-б зьдэталі ў неба. Каб крыльлі! Эх, каб моц! Не спавіла-бы ноч, Выда-бы воля, роўнасьць, горы хлеба!

Цямуці дзень шпалёная хадзіла; На вгядкі быў Васіля (Ён сумна сьмінуў брыня На разьвітаньне); сэрца цяжка няма І шчыры поклік сам сабой праіўся: — Змагайся! бі ў званы! Хай пнецца хто ў пані, А беларус будзь тым, чым нарадзіўся!

М. Запольскі

— Якая?

— Беларуска.

— Сколькі табе лет?

— Восем (другою дзевяць).

— ? ! !

— Цепер ужо ў-ва ўсіх вёсках будзе беларускія школы, бо польскіх мы ня хочам. „Мы ня хочам“. Я ўважна гляджу на іх дзятчынны тварыкі. Вядныя, сур'ёсныя, спакойныя. Мілыя, мілыя дзеткі, і „мы ня хочам“. Вы сваё яснае, маладзенькае, дзі-цячае душою, адчуваючы гвалт, выносьце сьвятая і моцны прыгавар. Вялікая тэсьце Вам, Старынкаўскія бацькі! Няхай Вашыя га-дуны будучь вялікі і навучаючы пры-кладам і натхнёньнем у нашай барацьбе.

Z.

Нам пішучь з вёскі што:

Кардаш Астап і Сцяпан Пошка з вёскі Дзекаловічы, Лапанае гміны, Горадзеньска-га павету, сябры партыі „Міхаіла Архангела“, займаюцца агітацыяй проці „Грамады“ і рэ-знай лаянкі на яе, страшучы, каб грамадзя-не беларусы ў яе ня ўпісваліся. Але яны ніякага послуху ня маюць, і сьляне, як іны, так ідуць у Грамаду, дый яшчэ заміліваюць другіх тварыць моцныя кадры грамадзят, якія цьвёрда вераць у лепшую будучыню.

× 29. ХІ. г. г. ў м. Кляшчэлах, Бель-скага пав., адбыўся мітынг пасада Валосына з Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады. Народу сабралася да 2,000, каб паслухаць свайго выбарца, якога гарача віталі. Адмі-ністрацыя так напалохана п. Валосынам, што ў Кляшчэлі ў дзень мітынгу сьпешнымі ця-гніком былі высланы на падмогу тамашняй паліцыі 15 паліцыянтаў з Бельска.

Мітынг закончыўся прыняцьцем рэду рэзалюцыяў з дамаганьнем належных прабоў для беларусаў і людзкіх варукаў жыцьця.

× Як пойдучь хлопцы з в. Кашлавічы, Дзевяткіўскае гм., Слонімскага пав., на заробленны грошы да двара Старыя-Дзевят-нікавічы, дык адміністратар грошай не ад-дае, і старецца, узяўшы за нарк, лобам хля-пца дзавьры адчыніць.

Ад рэдацыі. Хлопцы на павінны дапу-сцьці да гэтага і разам змагацца з надб-нымі хуліганамі.

× 17. X. г. г. ў в. Горная-Рута, Гарады-чанскай гм., на сходзе паставілі, паміж іншым, што, як адзін, усе жыхары павінны падаць дэкларацыі школьнаму інспэктару, дамагаючыся ўрадавай беларускай школы. Адначасна, — прымаючы пад увагу, што ў польскіх вострагах сядзяць самыя лепшыя барацьбіты нашы за родную школу, за наівае нацыянальнае вызваленьне і за нашу деп-шую будучыню, — паставілі дапамагчы пра-дуктамі ім і дзеля збору выбралі двох сяброў.

× Польскі вучыцель Урбанскі Рычард у в. Красна, Карэліцкай гм., Наваграда. дзв., загадаў вучням прынесці па 10 грошай на „Плюмкі“. Вучні адмовіліся, кажучы: „Дя-шэй мы па 10 гр. элажымся на „Малашку“, або „Народ. справу“. Вучыцель сьвая ў вуч-няў, але вучні не адступалі. Гэтых сьмелы-чакі Урбанскі паставіў на яшчэ мінуць тры-маць „гзе de гэт“.

× Паліцыя Падароскага шаст. Ваўкаві-скага пав., ходзіць па вёсках і запісвае ся-броў „Грамады“ — ці судом нараны, ці зана-дозраці і г. д. Такім чынам хочучь затры-маць рост „Грамады“, — але дарэмна: сьляне шчыльнымі радамі валяць у „Грамаду“.

× 27. IX. г. г. прыхаў у Горадні ў в. Чарлэва, Скідальскай гм., Горадзеньскага пав., нейкі панок і намаўляў сялян сьлажыць шэй-нае „кудэчко“. Сьляне адказалі, што жн-ўжо маюць свае „кудэчко“ — гэта гуртоў Бе-ларускай Сялянска-Работніцкай Грамады, — і разыйшліся на хатам, пакінуўшы яго на з чым.

× Поп Сьцяпан Грамадзі ў м. М. На-рэўка, Бельскага пав., кал павялічаны свой даход гвалтам змушае людзей хадзіць да сьпведзі. — Калі кому ці кума ня былі ў сьп-ведзі, к. не ахрысьціць дзятці.

Змаганьне за родную школу.

× Паліцыя, па вёсках ходзячы, так і чэвіцца, каб напалоць працоўныя калодзежы, а чыма воль як трымае калодзежы. — У м. Целяханы, Косаўскага пав., каля калодзежа, дзе паліцыя брэ воду, у 5 метрах — выхадок і кругом страшная гразь; як бярэш ваду, то ад смуроду чужь не задушшыся. — І гэтага паліцыя ня бачыць і працоўныя ня піша.

× Сяляне в. Андройка, Сухапольскай гм., Пружанскага пав., страшэнна церпяць ад солтыса С. Люкевіча і яго братоў. С. Люкевіч так выслужыўся панам, што дзэсяты год трымаець яго солтысам, а сяляне ня могуць скінуць. — Падаткі і іншыя грошы, што зьбірае з сялян, сабе забірае, як гэта было з грашмы для Варшаўск. Зямельн. Банку. Падаткі яго сяляне ў суд за гэта, але нічога, бо яго брат адвакатам. На заяву сялян у гэтай справе і ваявода нічога не адказвае. Змагаюцца Люкевічы і з „Грамадой“, бо чужы, што толькі яна гэтых шкоднікаў выкарыстае.

× У 1924 г. ў польскую школу ў в. М. Краснік, Сухапольскай гм., прыслалі вучыцельку Бужынскую, якая замест навукі з дзяўчаткамі пляла, а хлопчыкаў падкі змушала рабіць. У 1925 г. змянілі Бужынскую, — далі новую вучыцельку, — і новая ня была лепшай за старую. Цяпер сяляне рашылі ня пускаць дзяцей у польскую школу, а дабівацца сваёй беларускай.

Ад рэдацыі. Гэтую справу перадалі мы ў Т-ва Беларускай Школы, каб яно памагло здабыць беларускую школу.

× Парцэлявалі двор Селец. Сяляне суседзяў в. Ганцэвічы, Ганчарскай гм. Лідзкага пав., напісалі просьбу да Земскага камісара, каб прадалі ім кусок гэтай зямлі, што мяжуецца з осялянскаю зямлю, — бо зямлі ў сялян мала, дый тая — адзін пясоч. Аж прышоў адказ, што сяляне з просьбай „спозьніліся“, і таму ім не прададуць, а на той кавалек пасадзілі асадайка, даўшы яму 60 гект. зямлі.

× Пан Томчыніскі з двара Малынікі, Заблудзкага пав., Беластоцкага пав., нібы для добра сялян арганізуе розныя „кулкі“, а сам мучыць сялян і парабкоў сваіх, прымушаючы іх жыць у страшэнных варунах.

× 1. X. г. г. вайт з пісарам у сялян в. Мясешкі, Гарадоцкай гм., Беластоцкага пав., за падаткі наапісавы жыты ў снапох. А ў беднай і кульгавай удавы Мар’яны Супрановіч апісалі двое апошніх парасят, што ўзяла на адробак. Сяляне хлеба маюць толькі да Каляд, а тут і апошняе забіраюць.

× У в. Ставок, у Піншчыне, пад адказнасць тамашняга вайта і з усяцём сакрэтара гміны і яго памочніка Пятручка Ліпніцкага, сыстэматычна гіне беларуская апазіцыйная прэса.

Ад рэдацыі. У гэтай справе трэба сабраць пэўныя факты з сьведкамі і прыслаць матэрыял у Соймавы Клюб Беларускай Сялянскага-Раб. Грамады; тады ў Сойме зробяцца захады, каб газеты ня гінулі.

× Да вайны бяз конца царпелі сяляне в. Мапталеры, Жыдамыскай гм., Горадзенскага пав., ад генералішчы, уласніцы двара Зякроўшчыне. Цяпер гэты двор распарцэлявалі паміж польскімі маёбрамі, афіцэрамі і жаўнерамі, дый і гэтыя ня лепшыя. Адным словам, „абое рабое“: які пан царскі, такі і пан „панскі“.

× 3/X. г. г. у в. Малажанах, Докшыцкай гм., Дзвінненскага пав., адбыліся выбары гмінавага гуртка Грамады. Грамадзісты, паміж іншым, паставілі змагацца з панствам. Сгод закончыўся п’яв’нем „Ад веку мы спалі“.

× 11/VIII. г. г. абшарнік Орда Багдан з двара Красіева, Пінскага пав., пры малатарні бяз даў прычыны выдаў работніка Васіля Барана па твару і, не заплаціўшы, прагнаў з работы.

Ад рэдацыі. У гэтым выпадку вельмі ня добра зрабілі рэшта работнікаў. Калі пан прагнаў аднаго работніка, то трэба было ўсім кінуць работу і пайсьці да хаты, хай тады малаціў-бы сам пан. Толькі гэтак можна змагацца з гэтым зьдзекам.

× У 1921 г. абшарнік Секавінекі з Фальв. Прачэйкава, як прыехаў з Расей і вольны па ім поўзай, дый прышоў жабуруючы да сялян; сяляне намагалі яму, а цяпер вольны што вытварэе — Заяў ён коні ў сялян Аляксандра Глікоўскага і Янкі Міклашэвіча, з в. Шалыгі, Гарадэц. гм., Маладэчан. пав., дый па 10 злот. закладаў ад каля.

× Сяляне Пескаўскай гм., Ваўкавыскага пав., жывяцца на шпіка Хрыка Івана, які з вучыцелем Аляксандрам Мовдзікам пасадзіў у ваўкавыскай востраг дзешчы сыноў беларускае вёскі. Але ня падаець духам сяляне, кажучы: „да пары збанок воду воіць“.

× З крыкам і лаянкай паліцыянт з м. Гарадзіна № 1439 з „калегай“ змусяў сялян в. Гасьціны, Гарадэцкай гм., Маладэчан. пав., павырэзваць у сабе тытун, а пасьяля напісаў на іх працоўны, пагразіўшы вялікім штрафам.

× Кастусь Гурэцкі з в. Гасьціны, Гарадэцкай гм., Маладэчан. пав., з сынамі Міхалам і Уладзісьлем ліжупца да пана Канарэўскага і ваявоў з „Грамадой“. Запісавець хто ў „Грамаду“, — ужо Гурэцкія навыверадкі бягунь дзявясці Канарэўскаму, і ён рэпрэсіямі, як зьдзіравіць непаспывай платы за пашу, змушае сялян выражацца „Грамады“. На шчасьце, гэта не памагае.

× 27/IX. г. г. грамадзісты хлопцы і дзяўчаты — пшлі да торгу ў Ісацэвічах і плялі: „Ад веку мы спалі“... Учуюшы гэта, нясійчы Дубчыніскі, што жыць у в. Гален-

чыцах, Ворка-Гічыцкай гм., Косаўскага пав., — кажа: „Мала ім вострагаў, дый куляў хо-піць!“ — Але на сялян вавет гэтыя пастрахі хулігану, як Дубчыніскі, ня маюць ушлыву.

× Вёска, дзякуючы газэце і праграме „Грамады“, адраджаецца з кожным днём, сяляне так хутка пачынаюць прывыкаць да арганізацыі, як ня можна было спадзявацца. Той самы паліцыянт, які два месяцы назад наводзіў страх ў вёсцы, сёньня перарадзіўся ў маленькага бяздарнага чалавечка. Навет маленькія хлопчакі, бегаючы па вуліцы і тыя ня дбаюць аб тым, каб баяцца паліцыянта.

× 30/IX. г. г. сяляне пайшлі бульбу капаць да абшарніка Скірмунта і, чакуючы „жондцы“, гадаюць, пачом будуць плаціць за работу. Прышоў „жонда“, і хлапец Сьцяпан Валодзька з в. Бастычы, Ставецкай гм., Пінскага пав., пытаецца, пачом будуць плаціць за работу. А „жонда“, замест адказу, давай сьцяпаць кіём хлапца!

— Вось час! Рабі Скірмунту і ня пытай за што, — а ці заплаціць, ці не заплаціць і колькі — ды калі, — ня пытайся!

× Уначы з 2 на 3 кастрычніка ў м. Валожыне хтось пабіў паліцыянта. І вось тады паліцыя давай масава лавіць хлапцоў і рабіць ім „дзвічэня“. — Спаткалі тады паліцыянт Сьцяпана М. і крыкнуўшы: „рэнец до гурты“ і спытаўшыся, хто і скуль, — далі два разы па твару і сказалі: „Ідзь, хаме!“ — Гэтак з беларусамі!

× „Апеч“ В. Делманов Канстанціна-Яленінскай царквы ў м. Валожыне па 40 зл. бярэ за шлюб. Калі прыхаджане не прынясуць грошай на звыны, то з амвону брыдка лаецца.

× Гарасім Дудэбначак з в. Новікі, Мядзельскай гм., Пастаўскага пав., як выбіраі солтыса, то аднеківаўся ад солтыса, а цяпер душыць сялян. — „Сы яго Янук заісаўся ў „Грамаду“, дый ён, зб’іўшы сына, загадаў яму выпісавца з „Грамады“, а тых, хто заісаў, Лукішкамі страшэць.“

× 26 верасья с. г. Ігнат Антончык з в. Карастова, Гарадчанок. гм., ішоў у Наваградка. На 60 крокаў ад вёскі з кустоў раздаўся стрэл, і Антончык, ранены ў патыліцу, паваліўся на зямлю. „Старыца“ звалілі: гэта быў „ужэнднік“ Аляксандар Ягнупаўскі. — Справа пайшла ў суд.

× Шпік і правакатар Баначкоўскі Францішак засадзіў у востраг у Словіме нявіннага вучыцеля Паўла Саркевіча з в. Сялявічы, Міжавіцкай гм., Слонімскага пав. Цяпер гэты шпік з Рытвінскім, камандантам Міжавіцкага пастарунку, хацелі „прыпрацаць“ яшчэ і брата Паўла — Сьцяпана Саркевіча. Прышлі з вобскама, але Сьд. Саркевіч „па пятах“ хадзіў за „рэвідаваўшымі“. Дый тыя, ня меўшы падставы арыштаваць, пайшлі ні з чым.

× На сход гуртка „Грамады“ ў в. Падомлаў, Порліскай гм., Дзвінненскага пав., прышоў Порліскі камандант з двума паліцыянтамі. Камандант сядзеў на сходзе, а паліцыянт штурвалі па вёсцы. — Булак жа Янка — панскі падлізнік — увесь час круціўся каля паліцыянтаў, ды штосьці ім падбрэхваў.

× Як ашалеўшы, кідаўся Пілецкі — гаёв з Новага Куранца — да Янкі Грыцкука з в. Сакавічы, Курэнецкай гм., Вялейскага п., — калі хворы Грыцук пайшоў працісьціся ў казынны лес, „Губскай дачы“. І гэты Пілецкі гэтак з усімі паступае, каго спаткае ў лесе.

× Паліцыянт Касцянян. пастар. № 1499 і № 1880 усяцяж гурбуюць дэда Андрэя Русака з в. Івашчынічы, Вялейскага пав., — за тое, што ён закладае гурткі „Грамады“.

× Казімер Баршчэўскі з в. Боўтрыкі Тарнапольскай гм., Ваўкавыскага пав., у лавозных пасталох ходзіць, а служыць паном і выступае проці „Грамады“.

× 10/IX. г. г. прышоў паліцыянт у хутар Траіцкі, Дзевятніцкаўскае гм., Слонімскага пав., ды, угледзіўшы, што Яўхім Кажалецкі будзе хату, пытаецца: ці мае ён дазвол. Той кажа: „не“. — Паліцыянт кажа: „Дай, я табе напішу „падане“, каб далі дазвол“. Кажалецкі згадзіўся і падпісаў тое „падане“. Аж праз нейкі час замест дазволу прышло — або плаціць штраф 50 зл., або сядзець 10 сутак за тое, што будаваў без дазволу.

× Сьцяпан Камароўскі з двара Бараціна, Гарадэчан. гм., Наваград. пав., Аляксандар Кавець ды шпік Зьмітрый Аскерка выступаюць проці „Грамады“ і робяць даносы на сялян, але вобскі па іх даносах „баскутэчны“.

× У в. Рандзілаўшчыне, Казлавец. гм., Слонімскага пав., ксьвядз з пенаў ў роце крычыць на верцы піпкелентым „большэвіком“ — „Грамадзе“. Але ніхто яго ня слухае — і каталікі сьпілюць у „Грамаду“.

Беларуская Кнігарня

(Белар. Выд. Т-ва Вострабрамскае № 1).

Паўторна паведамляе, што выконвае загазы на правінцыю за гатоўну, ці наладной платай па атрыманьні яе менш, як 1/2 часткі вартасці заказу, аж залатку. Заказы незадаткаваныя выконваюцца ня будуць.

Цэны ў Наталёгу.

Каталёг высылкаецца бясплатна па атрыманьні на перасылку 10 грошай прастым друкам і 40 гр. заказным.

Падручнікі для беларускіх дзетак.

Хоць Урад на тысячы дэкларантаў аб жаданьні беларускае Школы яшчэ ня даў ані воднай, бацькі вучаць сваіх дзяцей па беларускаму дома.

Дзеля вашэйсказанага ніжэй падаем сьпіс беларускіх падручнікаў, якія можна выпісваць з Беларускае кнігарні ў Вільні пры Вострабрамскай вуліцы № 1.

Пры гэтым паведамляем, што пры заказе трэба або ўсе грошы выслать і дабавіць яшчэ на перасылку, або калі выпісваецца шмат, то трэба пры заказе паслаць ня менш як трэйцю частку вартасці і прасіць выслать накладною платою.

Кнігарня ня можа выконваць заказаў, навет і накладною платою, калі ня прысланы грошы. І гэта кожнаму мусіць быць зразумела. Даруем, што кнігарня выслала кнігі накладною платою; адрэсат іх не атрымаў дзеля той ці іншай прычыны; кнігі варацуюцца назад. Ясна, што на гэтам праціць кнігарня.

Да гэтага часу заказчыкі матывавалі нам, што ня ведаюць цэнаў кніг, бо ня было каталёга.

Цяпер гэтакага тлумачэньня ня можа быць, бо каталёг ужо выданы і жадаючым высылкаецца дарма: трэба толькі паслаць на перасылку прастымі друкамі 10 гр., а заказнымі 40 грошаў.

Па атрыманьні грошаў заказ выконваецца хутка і акуратна.

Аб стыпэндыях.

Дзеля таго, што і да гэтага часу яшчэ прысланоць просьбы аб залічэньні вучняў на стыпэндыі ў Віленскую Беларускаю Гімназію, Галоўная Управа Таварыства Беларускае Школы гэтым паведамляе зацкаўленых, што вольных стыпэндыяў у гімназіі ўжо няма. 6.XII 1926 г. Галоўная Управа.

Надужыцьце на пошце.

Шмат простых лістоў з Галоўнай Управы не даходзяць да адрэсатаў у вёскі, асабліва, калі яны ідуць праз гміну і наадварот, калі лісты ідуць з вёскі ў Галоўную Управу. Лёс гэтых лістоў розны. Ніжэй падаем дакумент аб надужыцьці ня з простым лістом, а заказным. Грамадзянін правільна зрабіў. Радзім у падобных прыпадках кожнаму так рабіць.

Юрыдычныя парады.

Тараруя Ц. Як Ваш муж апісаў: ці гэта быў тастамэнт і ці ён быў зацверджаны ў акружных судзе? Вяз гэтыга адказаць Вам ня можам. Цыюнале Язю. 1) Трэба прасіць акружны суд, каб прызнаў права ўласнасці па даўнасьці. 2) Калі плаціць ня будуць, можна зямлю адабраць. 3) Павінны будзь плаціць толькі, колькі сказана ў кантракце. 4) Кантракт мае сілу. 5) Калі панар таксама адданы ў арэнду, дый абсяваць яго ня можаце. 6) Калі зямля належыць да швагры і яго брата, дый і хата ўроўні належыць да іх абодвух. Нарповічу Піліпу. Над чым Ваш дзядзька пастаўлены аякунам? Колькі Вам гадоў? Вяз гэтыга адказа даць ня можна. Язючу Паўлу. Судом гэтае зямлі даходзіць брат ад Вас ня можа. Ваўнавыскаму Паўлу. Жонка мае права на 1/2 часть, а рэшта належыць да братняе дачкі. Паўгрысору. Можна толькі даць давернасьць малодшаму брату. Зеленеўскаму Сьцяпану. Калі няма сямейнага спіску, то трэба атрымаць з гміны пасьведчаньне, што дзядзька паходзіць з сям’яноста і што мае надзельную зямлю; гэтыя дакуманты трэба падаць да павятовага староства і прасіць, каб выдаў пасьведчаньне, што на прыезд дзядзькі няма перашкод. Басу Аляксандру. 1) Можна. 2) Квадратным. Ніруву Яну. 1) Сястра мае права на 1/2 часть. 2) Калі зямля бацькаўская, то Вы на яе права ня маеце; калі-б ён Вас усюнавіў, то тады мелі-б права. Сяляна в. Цары. Маюць. Падлішчыню № 2822. Маці мае права на 1/2 часть, а рэшта дзедзіца паміж сынамі і дачкой на роўня часткі. Шляхавічу Яну. Жонка мае права д’халіць 1/2 часткі з таго, што меў-бы яе першы муж. Калі больш дзяцей у сьвекра ня было, то яна мае права на 1/2 частку ўсей зямлі сьвекра. Можна судзіцца.

Паштовая скрынка.

„Падслушачело“, Сераму, Вочавіду з Пляцініч, Селяніну. Вашых вестак не зьямшчаем, бо яны бяз адрасу Вашага і прозьвішча. Ласоце. Гэтак усёды на кожным кроку здараецца, што беспадстаўна забіраюць пада-так; — ўсе ад гэтага стогунь і аб гэтым добра ведаюць. — тама Вашай весткі — пры ястачы мецца — ня друкуем. Струнеўскаму, Тутайшаму і Салаю. Вашы весткі для шырокіх сялянскіх мас ня цікавы. Канеўскаму. Другой Вашай весткі не зьямшчаем з прычыны недакладнасьці ў ёй. Падлішчыню № 1505. Шурпа ўжо скончыў свае „вольныя жыцьце“, — аб ім не зьямшчае. Суседу. Уся брахья аб гр. Дзядлу ўжо выкрыта, тама Вашай вярсп. ня друкуем. Валожынскому парахвініну і Недалекану. Рэшта Вашых вестак ня цікавы, тама і не зьямшчаем. Сусьчу. Ваша вестка аб Дубакох ня цікава і тама не зьямшчаем. Адвашанаму. Аб Макарэвічу мы пісалі

У Галоўную Управу Таварыства Беларускай Школы. Вільня, вул. сьв. Ганны № 2.

Сталага жыхага вёскі Шылькі, Вайсалацкае гміны, Пастаўскага павету Шылькі Аляксандра сына Сьцяпана.

Далучаю пры гэтым канвэрт з квітом, выданым паштовай агенцыяй у Ваўкалаце, як доказ падаць № 60, заказной пасылкі № 80 дня 16.XI.26 г., адрэсаванай на імя Галоўнай Управы Таварыства Белар. Школы, дзе знайходзіліся лісты за № № 1 і 2 ад дня 14 лістапада 1926 г. Гэтыя лісты вярнуць мне 24.XI.26 г. на подламу распараджэньню кіраўніка паштовай агенцыі м-ка Ваўкалату Браніслава Свардзвіча, які наклеіў уживаныя старыя марак паштовых і гэтым зрабіў надужыцьце, бо лісты ў свой час не паналі па адрасу і страчана маіх 50 грошаў, якімі была аплачана пасылка.

Дзеля вышэйсказанага прашу Гал. Упр. Т-ва Белар. Школы, скіраваць гэтую справу да адпаведнае Улады, каб пацягнуць да законнай адказнасці кіраўніка паштовай агенцыі м-ка Ваўкалата Браніслава Свардзвіча, зьскаць з яго за правалок тэрміну далучэньня ліста па адрэсу дня 16.XII г. г. (дзесьце) 200 злотых і заплаціць мне 50 грошаў, якія я страціў на аплату ліста, каторыя пан кіраўнік Бр. Свардзвіч сваім нягодным паступкам мне збанкрутаваў.

У выніку чаго падпісаваюся:

29.XI 1926 г. А. Шыльню. УВАГА: Копія гэтага пісьма скіравана ў Паштавую Дырэкцыю.

Памыякі дэкларантаў.

Ня глядзячы па частцы рады і бэспасрэдна ў Галоўнай Управе, і праз асобную інструкцыю, і праз газэту, усётакі яшчэ да гэтага часу некаторыя дэкларанты робяць ня так, як трэба і гэтым посяць сабе справу. Апроч таго, прысланы ў Управу скарзе Галоўная Управа ня можа даць пэўнага холу, бо дэкларанты самі зрабілі ня правільна. Так прыкладам у некаторых вёсках дэкларанты падпісваюцца ўдома і даюць паўнамоцніку, каб аднёс у гміну для заверкі войтам. Зразумела, што войт не пасьведчыць падпісаў, бо навет ня мае права.

Дый яшчэ раз прыпамінаем, што падпісвацца на дэкларанцы трэба ў гміне і ні ў якім разе не пасылаць праз паўнамоцніка. Няхай на гэта страціцца дзень, два, але будзе зроблена як належыць.

У папярэднім нумары. Бедняню Беларусу, Зубру. Вашы весткі з недакладнасьці і вядома Вашата адрасу, — тама і не зьямшчаем. Бянуры. Ваша карэспанд. па зьмему сьмуду ме падходзіць у газэту. Суседзям Пасла Рагулі. Што пан пасол брыдка лаецца з сялянамі, дый мусіць высары на хутка! Пачакайце, як запяе перад вобсарамі! — А што на вяселькі хлопцы за плату адмовіліся падкідаць на „ура“ прывяцелу Рагулі, дый зрабілі добра: пашама за грошы ня купіш!

Усячына.

Падвойны нос.

Амерыканскі доктар Саўтар падае выпадак з сваёй практыкі: у 3 гадовай дзядчынік было 2 насы, адзін побач з другім. У кожнага носа свая цераборка, дзье вездры. У гэтага дзядчынік усё іншае было нармальным. Хірург злучыў абодвы насы ў адзін, прычым злучыў пераборкі і выдаліў унутравыя сьценкі насоў з іх сьлізавіцамі. Цяпер нос у дзядчынікі крыху шырокі, але працуе добра.

Зышмікраскоп.

У свой час вучоны Максвэль вылічыў, што павялічэньні сілу мікраскопа ўжо неьга. Па Максвэлю найвышэйшае магчымае павялічэньне гэта такое, калі праз мікраскоп відзецца, даўжыня і шырыня якога ня менш адной чатырохтысячнай часткі міліметра (таўшчыня булавачай галоўкі ў 4 б тысяч разоў больш таўшчыні гэткага цела). Аднак, двое вучоных Кёлер і Пар. не зьямшчы канструкцыі мікраскопа, змянілі чалавечыя вока фатаграфічным плясточкам, а замест сонечнага або электрычнага сьвятла пачалі ўжываць ультрафіялетавыя праменьні. Дзякуючы гэтаму, удалося павялічэньні вышэйсказаную сілу мікраскопа ў 2-3 разы.

Нольнасьць солі ва ўсіх амянах і морях.

Влічана, што пры поўным выпарэньні ўсяе масы вады зямной кулі, агульня аб’ём солі складу бы 21,8 мільярд кубіч. кілёметраў, а па вазе — 48.400.000.000.000.000 тон. Калі-б разьмеркаваць усю гэту соль раўнамерным пластам па ўсёй зямлі, то атрымаўся-б пласт таўшчыні ў 47,5 мэтра. З гэтае солі можна было-б 3 разы выліяць усёь Эўрапейскі кантынэнт са ўсім яго Альпамі, Пірэнеямі, Балканамі, Каўказамі і г. д.

Разьба па дрэву электрычнасьцю.

У Амерыцы сконструіравана прылада, пры дапамозе якой можна рабіць у працягу некалькіх гадзін гэтыя прыгожыя і далікатныя малюшкі, якія ў ранейшыя часы чалавек рабіў некалькі год.

